



NEVYRIAUSYBINIŲ  
ORGANIZACIJŲ  
INFORMACIJOS IR  
PĀRAMOS CENTRAS

## Viešieji pirkimai: NVO statusas

2014 m. balandžio 23 d., Vilnius

## Įvadas

- Viešųjų pirkimų analizės dalyje siekiama įvertinti Europos Bendrijos direktyvų
  - 2004/18/EB;
  - 2009/81/EB;
  - 2011/0438(COD) ir
  - 2014 m. sausio 15 d. Europos Parlamento priimtą paskutinę direktyvą 2014/././EU) atitikimą Lietuvos Respublikos teisės aktams, t.y. LR viešųjų pirkimų įstatymui.

## Įvadas

- Pagrindinė šios analizės prielaida, kurią siekiama patvirtinti, yra ta, jog įvertinant užsienio šalių patirtį bei Europos Bendrijos direktyvas ir jų taikymo praktiką, nevyriausybines organizacijas Lietuvoje neturi būti traktuojamos kaip perkančiosios organizacijos. **Nesvarbu, ar jų metinį biudžetą sudaro daugiau kaip 50% lėšų iš valstybės institucijų, tai iš esmės nesukuria ar nesustiprina ūkio subjekto priklausomumo ar pavaldumo nuo perkančiosios organizacijos ryšio.**
- Ši prielaida iškelta remiantis Europos Teisingumo Teismo išvadoms, kuriose teigiama, kad „aiškinantis subjekto finansavimo iš valstybės ar savivaldybių lėšų kriterijų reikia nagrinėti, ar skiriamas finansavimas sukuria ar sustiprina ūkio subjekto priklausomumo ar pavaldumo nuo perkančiosios organizacijos ryšį“.

## Perkančiosios organizacijos statusas

Pagal Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvą 2011/0438(COD) vartojamos tokios apibrėžtys:

- **perkančiosios organizacijos** – valstybės, regionų ar vietos valdžios institucijos, viešosios teisės reglamentuojamos organizacijos, iš vienos ar daugiau tokių institucijų ar viešosios teisės reglamentuojamų organizacijų sudarytos asociacijos;
- **centrinės valdžios institucijos** – tai I priede išvardytos perkančiosios organizacijos ir, jei nacionaliniu lygmeniu daromi pakeitimai ar pataisos, šių institucijų funkcijas perimantys subjektai;
- **pavaldžiosios perkančiosios organizacijos** – tai visos perkančiosios organizacijos, kurios nėra centrinės valdžios institucijos;
- **regionų valdžios institucijos** – visos administracinių vienetų, klasifikuojamų NUTS 1 ir 2, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1059/2003, institucijos;
- **vietos valdžios institucijos** – visos administracinių vienetų, klasifikuojamų NUTS 3, ir mažesnių administracinių vienetų, kaip nurodyta Reglamente Nr. 1059/2003, institucijos;
- **viešosios teisės reglamentuojamos organizacijos** – tai organizacijos, turinčios visas toliau nurodytas ypatybes:

## Perkančiosios organizacijos statusas

**Viešosios teisės reglamentuojamos organizacijos** – tai organizacijos, turinčios visas toliau nurodytas ypatybes:

- jos įsteigtos tam ar turi konkretų tikslą patenkinti bendrojo intereso poreikius; jos nėra pramoninio ar komercinio pobūdžio; **tuo tikslu organizacija, kuri veikia įprastomis rinkos sąlygomis, siekia pelno ir kuriai tenka su jos veiklos vykdymu susiję nuostoliai, neturi tikslo tenkinti bendrojo intereso poreikių, kurie nėra pramoninio ar komercinio pobūdžio;**
- jos turi teisinį subjektiškumą;
- jos yra iš esmės finansuojamos valstybės, regionų arba vietos valdžios institucijų ar kitų viešosios teisės reglamentuojamų organizacijų, arba prižiūrimos šių organizacijų administracijos arba turi administracinį, valdymo ar priežiūros organą, kurio daugiau kaip pusę narių skiria valstybė, regionų ar vietos valdžios institucijos arba kitos viešosios teisės reglamentuojamos organizacijos;

## Perkančiosios organizacijos statusas

- Pagal Direktyvą 2009/81/EB bei Direktyvos 2011/0438(COD) pasiūlymą, **viešasis ar privatus juridinis asmuo, remiantis ankstesne Europos Tarybos direktyva 2004/18/EB, taptų perkančiąja organizacija tik tuomet, jeigu jis didžiąja dalimi būtų finansuojama ne konkurso būdu.**
- **Pavyzdžiui, tokios organizacijos būtų pagal LR Asociacijų įstatymą veikianči Lietuvos savivaldybių asociacija, Žemės ūkio rūmai ir panašios, kurios yra tiesiogiai finansuojamos valstybės institucijų.**

## Perkančiosios organizacijos statusas

- **Politinės partijos**, gaudamos dotacijas ne konkurso būdu;
- **Lietuvos autorinių ir gretutinių teisių asociacija**, kuriai LR Kultūros ministerija kaip viešojo administravimo subjektui suteikia įgaliojimus rinkti mokestį iš privačių asmenų;
- **Universitetai**, veikiantys autonomiškai, bet turintys pavaldumą valstybės institucijoms.

## Išvados

Pagal LR Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymą, *nevyriausybinių organizacijų apibrėžiama taip:*

**Nevyriausybinių organizacija** – nuo valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų nepriklausomas savanoriškumo pagrindais visuomenės ar jos grupės naudai veikiantis viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas nėra politinės valdžios siekimas arba vien tik religijos tikslų įgyvendinimas. Valstybė ar savivaldybė, juridinis asmuo, kurio visuotiniame dalyvių susirinkime valstybė ar savivaldybė turi daugiau kaip 1/3 balsų, negali turėti daugiau kaip 1/3 balsų nevyriausybines organizacijos visuotiniame dalyvių susirinkime. Prie nevyriausybinių organizacijų nepriskiriamos:

- politinės partijos;
- profesinės sąjungos bei darbdavių organizacijos ir jų susivienijimai;
- įstatymų nustatyta tvarka steigiamos organizacijos, kuriose narystė yra privaloma tam tikros profesijos atstovams;
- susivienijimai, kurių daugiau kaip 1/3 dalyvių yra privatūs juridiniai asmenys;
- sodininkų bendrijos, daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijos ir kitokios bendro nekilnojamojo turto valdymo tikslu įsteigtos bendrijos;
- šeimos.

2013 m. gruodžio 19 d. Nr. XII-717

## Išvados

- Pagal Direktyvoje nustatytas *viešosios teisės reglamentuojamos organizacijos ypatybes, Lietuvoje įsteigtos nevyriausybines organizacijos neatitinka nustatytų sąlygų pagal šiuos kriterijus:*
- nevyriausybinių organizacijų neturi tikslo tenkinti bendrojo intereso poreikių, kurie nėra pramoninio ar komercinio pobūdžio, kadangi jai tenka su jos veiklos vykdymu susiję nuostoliai. Kitaip tariant – valstybė neatsako už nevyriausybines organizacijos patiriamų nuostolių kompensavimą ar jos nemokumo klausimo sprendimus.

## Išvados

- Nevyriausybinių organizacijos bet kokiomis sąlygomis negali būti laikomos kaip *iš esmės finansuojamos valstybės, regionų arba vietos valdžios institucijų ar kitų viešosios teisės reglamentuojamų organizacijų*, net jei jų metinį biudžetą surado 100% pajamų iš valstybės ar savivaldybės institucijų.
- Šiuo atveju verta pabrėžti, jog biudžetinius asignavimus arba tiesiogines dotacijas be konkurso gali gauti tik biudžetinės ar viešosios įstaigos, kurių daugiau kaip 1/3 dalininko teisių priklauso valstybės ar savivaldybių institucijoms.
- NVO neturi jokių teisinių sąlygų iš valstybės/savivaldybės institucijų tiesiogiai gauti biudžetinių asignavimų, todėl organizacijų biudžetai formuojami iš įvairiausių finansavimo šaltinių – verslo įmonių ar gyventojų paramos, nario mokesčių, 2 procentų Gyventojų pajamų mokesčio paramos, pajamų iš parduodamų prekių ar paslaugų bei iš valstybės ar savivaldybių finansavimo, t.y. konkurso būdu skiriamo konkrečių projektų įgyvendinimui.

## Išvados

**Remiantis LR Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymu, organizacijoms, įsteigtoms pagal LR Asociacijų, LR Labdaros ir paramos fondų bei LR Viešųjų įstaigų įstatymą, kurios atitinka 2 straipsnyje 1 dalyje nustatytą *nevyriausybines organizacijos* apibrėžimą, negali būti taikoma Direktyvos 2009/81/EB 1 straipsnio 17 punktą ar Direktyvos 2011/0438(COD) 2 straipsnio 6 punkto C dalis, kadangi jos nėra prižiūrimos, valdomos ar kitaip kontroliuojamos valstybės, regionų ar vietos valdžios institucijų.**

## Rekomendacijos

- **ALTERNATYVA**
- Atsižvelgiant į Direktyvos 2009/81/EB, Direktyvos 2011/0438(COD) bei Direktyvos 2014/.../EU perkančiosios organizacijos apibrėžimus, pagal LR viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 2 dalį nuo valdžios institucijų nepriklausomas nevyriausybines organizacijas *de jure* traktuoti kaip ne perkančiąsias organizacijas, nesvarbu kokių intensyvumu ir iš kokių šaltinių susidaro jų metiniai biudžetai.

